

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов і літератур Близького та Середнього Сходу

**ФУНКЦІОНАЛЬНА ДИНАМІКА АРАБСЬКОЇ МЕДІЙНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студента VI курсу
спеціальності «035.060 Філологія
(східні мови та літератури (переклад
включно), перша – арабська)»,
Ярового Іллі Андрійовича

Науковий керівник:
д. філол. н., професор Хамрай О. О.

«Допущено до захисту»
Протокол засідання кафедри мов і літератур
Близького та Середнього Сходу
Протокол № _ від _____.2023
Завідувач кафедри _____ О. Мазепова

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. АРАБСЬКА МЕДІЙНА КОМУНІКАЦІЯ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА ІНВАРІАНТНІСТЬ	8
1.1. Онлайн-спілкування між арабськомовними користувачами.....	8
1.2. Поширення новин та інформації.....	13
Висновки до першого розділу	15
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК НЕЦЕНЗУРОВАНОГО ДЖЕРЕЛА	17
2.1 Громадянська журналістика в арабському світі.....	17
2.2 Роль соціальних мереж під час «Арабської весни».....	19
2.3 Зв'язок медійної комунікації з поширенням терористичних угруповань.....	23
Висновки до другого розділу	24
РОЗДІЛ 3. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ПЛАТФОРМА ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ЗУСИЛЬ В АРАБСЬКОМУ СВІТІ	25
3.1 Важливість веб-платформ у країнах з обмеженим політичним самовираженням.....	25
3.2 Динаміка арабської мережевої комунікації.....	27
3.3 Вектор функціонального розвитку соціальних мереж у формуванні арабськомовного суспільства.....	28
Висновки до третього розділу	30
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	35

ВСТУП

Багатогранне поняття «Інтернет» уже давно всебічно описується та аналізується чималою кількістю науковців у всьому світі. Це й не дивно, адже щодня онлайн-мережі наповнюються гігантською кількістю інформації та медіа файлами: зображення, відео та ін. Однією з основних функцій Інтернету, яка робить можливим обмін цими гігабайтами інформації, є комунікаційна.

Спілкування між людьми вийшло на новий рівень – ми отримуємо та надсилаємо не лише текстові чи графічні меседжі, а й можемо спілкуватись за допомогою голосових повідомлень та відео-зв'язку. Саме тому, зважаючи на стрімкий та безперервний розвиток технологій, зростає потреба у проведенні якісних та конкретизованих лінгвістичних досліджень, які б детально аналізували та/або описували явища та зв'язки, що виникають у процесі арабської медійної комунікації в соціальних мережах.

Електронні медіа-платформи визначають комунікаційний горизонт сучасної арабськомовної людини. Саме завдяки ним люди отримують інформацію, вони [медіа-платформи – І. Я.] часто є посередниками у спілкуванні з рідними та друзями та задовольняють різноманітні потреби: пізнавальні, розважальні, навчальні, соціальні тощо. Для соціуму XXI-го століття соціальні мережі – це повітря, яким він дихає та чийі вібрації дозволяють йому взаємодіяти один з одним. Сьогодні можна з упевненістю сказати, що ми всі *homo medius* – люди, вкорінені в ЗМІ [11].

В онлайн-середовищі медійна комунікація є умовним «відбитком» особистісних характеристик арабськомовних користувачів, що описують себе за допомогою різних вербальних та невербальних засобів. Оскільки соціальні мережі стали невіддільним елементом життя майже всіх людей на планеті, це значно полегшило взаємодію між однопідумцями.

Однією з ключових функцій соціальних мереж в арабському світі є поширення новин та інформації. Оскільки традиційні ЗМІ часто стикаються з обмеженнями та цензурою, соціальні мережі стали важливим джерелом новин та інформації без табування. Це призвело до зростання громадянської журналістики, коли звичайні громадяни використовують свої смартфони та облікові записи в соціальних мережах, щоб документувати події та ділитися новинами в режимі реального часу. Веб-платформи відіграли вирішальну роль у таких подіях як «Арабська весна», де їх використовували для організації протестів і поширення інформації про репресії уряду.

У межах нашого наукового дослідження, арабська медійна комунікація охоплює широкий спектр онлайн-ЗМІ, а також соціальні мережі, як наприклад Facebook, Twitter, YouTube та Instagram. Згадані веб-платформи відіграють важливу роль у формуванні громадської думки та впливають на соціальні, культурні та політичні події в арабському світі, який є доволі складним, з різними рівнями свободи вираження думок та урядової цензури.

Актуальність дослідження полягає у потребі створення системного кількісного аналізу арабськомовної медійної комунікації за допомогою онлайн-інструментів у зв'язку з поширенням медіа-ресурсів серед різноманітних груп арабського соціуму.

Мета дослідження базується на принципах системного підходу визначення особливостей арабської медійної комунікації через призму веб-платформ, що слугують не лише осередком поширення інформації та новин, а й важелем супротиву та координаційним елементом у житті кожного свідомого громадянина.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) схарактеризувати лінгвістичну специфіку арабської медійної комунікації;

- 2) визначити особливості громадянської та політичної активності як наслідку активізації арабського руху в онлайн-мережах;
- 3) проаналізувати функціональну динаміку арабської мережевої комунікації з урахуванням характеристик країн, де політичний комунікативний простір зазнає цензури на різних рівнях.

Об'єкт дослідження – вербальна та невербальна онлайн-взаємодія арабськомовних користувачів.

Предмет дослідження – специфіка комунікації користувачів соціальних мереж та вивчення її ролі у межах окреслених сучасним арабським суспільством.

Методики й методи дослідження. Серед методик та методів, що використовувались під час створення цієї кваліфікаційної роботи, варто виділити такі: контент-аналіз (дослідження текстового, візуального та аудіо-матеріалу, що публікується арабськомовними користувачами в соціальних мережах), метод спостереження (вивчення поведінки користувачів, їхньої взаємодії один з одним), аналітично-описовий метод тощо.

Новизна дослідження полягає в тому, що арабськомовний онлайн-світ досі є недостатньо вивченим з точки зору не лише медійного, але й філологічного підходу. Можливість збирати та аналізувати великі обсяги даних з соціальних мереж дає поштовх до розуміння вибору вербальних та невербальних онлайн-інструментів, які підбираються користувачами для передачі інформації та міжособистісної комунікації, що визначає **практичну новизну** нашого наукового дослідження. У цій науковій розвідці вперше схарактеризовано функціональний вектор розвитку веб-взаємодії, що виник внаслідок популяризації соціальних мереж серед арабського суспільства.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що, дані цієї наукової розвідки можуть бути використані у галузі маркетингу та

реклами, аби краще зрозуміти поведінку арабських медіа-споживачів у соціальних мережах та адаптувати рекламну стратегію для ефективної взаємодії з ними.

По-друге, це дослідження може бути корисним навіть для урядових інституцій, метою яких є вивчення способів використання соціальних мереж арабським населенням для комунікації, моніторингу громадської думки та навіть для зменшення впливу фейк-новин. По-третє, ця кваліфікаційна робота також може бути корисною для дослідників та лінгвістів, які займаються вивченням медійної комунікації в інших культурах, а також для студентів, які цікавляться сучасними тенденціями у світі соціальних мереж.

Роль веб-медіа у повсякденному житті представників арабського суспільства ніколи не була такою важливою, як сьогодні, саме тому, для всебічного розгляду нового культурного «інтерфейсу», у *Розділі 1* нашої наукової розвідки спочатку розглядаються Instagram, Twitter, Facebook, YouTube та інші веб-платформи як джерело поширення та розповсюдження інформації серед арабськомовних користувачів, а також описуються особливості їхньої онлайн-комунікації. Далі, у *Розділі 2*, спілкування у соціальних мережах досліджується з точки зору його впливу на важливі суспільно-політичні явища, які відбуваються в окресленому культурному середовищі. У *Розділі 3* описана медійна комунікація як один із основних інструментів розвитку функціонального вектору громадської позиції арабського суспільства.

Завдяки Інтернету, який є своєрідним «метамедіумом», а також процесам оцифрування «старих» медіа, межі між реальною комунікацією та її онлайн-варіантом майже стираються [13, с. 43]. Соціальні мережі стають конвергентними на різних рівнях: від особистих потреб до рухів опору, тому наукова рефлексія, пов'язана з подібними дослідженнями, теж

має бути багатогранною. А, отже, міждисциплінарність ми трактуємо як спробу осягнути суть явища, яке не вичерпується жодною дисципліною.

У *Висновках* міститься загальна інформація про результати наукової розвідки, проаналізовано відповіді на питання, пов'язані з поширенням соціальних мереж серед різних соціальних і вікових груп арабського суспільства та окреслено значення веб-платформ як важливих елементів у боротьбі за покращення особистісного самовираження, особливо на тлі всіх суспільно-політичних подій, що відбувалися протягом останніх десятиліть.

РОЗДІЛ 1.

АРАБСЬКА МЕДІЙНА КОМУНІКАЦІЯ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА ІНВАРІАНТНІСТЬ

1.1 Онлайн-спілкування між арабськомовними користувачами

Комунікація в Інтернеті – це невіддільна частина повсякденного життя будь-якої людини. Завдяки широкій доступності World Wide Web та мобільних пристроїв користувачі з різних куточків світу можуть миттєво спілкуватися один з одним. Арабськомовні користувачі, звичайно, не є винятком. Саме тому аналіз їхньої онлайн-взаємодії один з одним викликає неабиякий інтерес не лише з точки зору «культурного анкетування», але й з урахуванням лінгвістичного підходу.

Facebook, Twitter, Instagram, YouTube, а також програми для обміну повідомленнями, як-от WhatsApp чи Telegram – усе це знайомі назви не лише для європейського чи американського суспільства, але й для країн Сходу, де люди також використовують онлайн-форуми, блоги та інші веб-сайти для спілкування з іншими, хто поділяє їхні інтереси чи може знайти способи вирішення їхніх проблем.

Однією з унікальних характеристик онлайн-спілкування серед арабськомовних користувачів є використання діалектів. Арабська – складна та різноманітна мова, якою спілкуються понад 220 мільйонів людей (враховуючи носіїв діалектів) [10, с. 3]. Труднощі інколи може спричинити навіть банальне введення тексту справа наліво, що не підтримується деякими програмами. А зміна значення слова, залежно від контексту в якому воно використовується, спричиняє плутанину та непорозуміння між носіями мови та тими, хто тільки вчиться або для кого арабська є другою мовою.

Ще одна унікальна характеристика арабського онлайн-спілкування – це використання транслітерації. Транслітерація – це процес написання арабських слів латинськими літерами. Таке явище є особливо поширеним у популярній серед арабськомовного суспільства соціальній мережі Twitter, де користувачі обмежені певною кількістю символів, а тому їм зручніше використовувати латинські літери, а не арабські. Також часто використовуються хештеги, що полегшує пошук обговорення певної теми або допомагає швидко приєднатися до розмови. Наприклад, під час протестів «Арабської весни» в 2011 році користувачі з усього арабського світу використовували хештег #Jan25, дискутуючи щодо протестів у Єгипті (Дод.1). Іншими прикладами є:

- #أكتوبر_المجيد (#Визначний_Жовтень), що ширився мережею в Єгипті на честь національного свята, присвяченого війні 1973 року з Ізраїлем. Протягом цього часу багато єгиптян поділилися своєю підтримкою та висловили вдячність ветеранам. Цей хештег об'єднав тисячі людей, спростивши їхнє спілкування один з одним.
- لا_للتحرش_بالمواصلات_ (#Ні_Переслідуванню_У_Громадському_Транспорті) – хештег, що використовувався з метою підвищення обізнаності про сексуальні домагання у громадському транспорті. Тисячі арабських жінок ділилися своїм гірким досвідом та закликали інших не боятися та не мовчати і вимагати дій від влади.

Описуючи неформальну арабську онлайн-комунікацію, варто звернути увагу й на різноманітність слів та словосполучень, що вживаються користувачами та варіюються залежно від регіону. Наприклад:

- الله يبارك فيك означає «Нехай Бог благословить тебе!», рідше – «Дякую!» або «Будь ласка!»;

- ان شاء الله – скорочений варіант фрази «Якщо Бог захоче..», що часто вживається для висловлення надії або побажання;
- عفواً – «Вибачте!»;
- بالتوفيق – «З успіхом!».

Існує також багато онлайн-форумів, присвячених обговоренню ісламу та ісламської культури, де користувачі можуть поділитися своїми знаннями та досвідом.

Соціальні норми «східного світу» часто відіграють неабияку роль у тому, як арабськомовні користувачі спілкуються онлайн. Наприклад, у багатьох арабських країнах існують суворі соціальні норми щодо гендерної сегрегації та змішування чоловіків і жінок у громадських місцях. Як наслідок, онлайн-спілкування може забезпечити більш доступний і безпечний простір для взаємодії чоловіків і жінок один з одним.

Онлайн-спілкування також впливає і на те як арабські користувачі визначають свою ідентичність. У деяких випадках онлайн-спілкування надає простір для окремих суспільних груп кинути виклик домінуючим наративам. Наприклад, араби ЛГБТ-спільноти можуть використовувати онлайн-платформи, щоб спілкуватися з іншими людьми, які діляться своїм досвідом і відстоюють свої права. Проте онлайн-комунікація також може сприяти фрагментації арабської ідентичності, особливо в контексті складної історії та політичного розколу арабського світу. Наприклад, онлайн-спілкування може зміцнити регіональну, мовну чи сектантську ідентичність за рахунок ідеї спільної арабської ідентичності.

Як уже зазначалось вище, особливості спілкування впливають із культурних та соціальних контекстів. Тому пропонуємо, у нашій науковій

розвідці, окреслити деякі з основних аспектів, які варто враховувати під час аналізу комунікативних звичок арабськомовного населення:

- соціальна взаємодія та зв'язки між людьми;
- мовна розмаїтість;
- використання символів та емодзі.

До появи соціальних мереж араби використовували стандартну арабську мову для письмового спілкування. Однак зі створенням Facebook, Twitter, Instagram, WhatsApp та інших додатків люди, незалежно від віку та рівня освіти, почали послуговуватися новими формами та стилями спілкування: сленгом та розмовною арабською мовою, тобто своєрідні власні діалекти, що визначали ідентичність їхньої мовної особистості. З одного боку, під впливом соціальних мереж, стандартні форми та граматичні правила арабської мови (як і будь-якої іншої) погіршуються – під час написання тексту користувачі часто нехтують розділовими знаками, а слова заміняють картинками чи смайлами. Проте такий «занепад» є надзвичайно цікавим з лінгвістичної точки зору, адже це дозволяє відслідкувати еволюцію мови під впливом диджиталізації суспільства.

У 2017 році Алхем Челгум [ориг. Ahlem Chelghoum – І. Я.] було проведено дослідження у якому взяли участь 78 арабських користувачів Facebook (32 англomовних алжирських студенти та 46 людей з різних арабських країн віком від 18 до 34 років). Метою автора було дізнатись як араби використовують арабську мову в соціальних мережах, зокрема у Facebook, та як це впливає на її стандартний варіант. Учасники опитування повідомили, що вони дуже рідко вживають стандартну арабську мову під час онлайн-спілкування з друзями чи рідними, набагато частіше її розмовний варіант або інші іноземні мови, зокрема англійську [6].

Соціальні мережі впливають не лише на мову як одиницю, але й на, згадану вище, віртуальну мовну особистість. Перехід з одного стилю письма на інший в межах тієї ж онлайн-розмови може свідчити про підміну понять користувачем з метою досягти бажаного результату від комунікативного акту, не висловлюючи прямо свій запит. Стандартна арабська мова використовується для висвітлення політичних питань, новин, релігії, тобто явищ, які потребують глибшого занурення у їхній зміст; у той час як розмовною арабською користувачі послуговуються для обговорення неофіційних тем, пов'язаних зі спортом, музикою, особистим життям тощо. Важливо також зауважити, що на вибір вербальних інструментів впливає й вік людини – молодші користувачі менше звертають увагу на правильність написання повідомлення або його зміст та частіше вживають сленгові форми. Найпоширенішими серед останніх є:

- شذّعوة – описує людину, яка поводить себе безглуздо або нерозумно (використовується в єгипетській арабській мові);
- يلة – означає «Пішли!» або «Нумо!», словесна форма вираження ентузіазму або спонукання до дій;
- عفية – «Дякую!» або «Будь здоровий!» (використовується в арабській мові регіону Перської затоки);
- بنحبك/بحبك – «Я люблю тебе!», часто вживається між близькими друзями або членами родини;
- شقظ – «Я жартую!» або «Це був сарказм!» (використовується в левантійській арабській мові);
- زي الفل – означає «Вау!» або «Ідеально!»;
- طيب – «Окей!» або «Усе добре!»;
- انشالله – вислів, що означає «Божа воля».

Спрощене написання окремих слів можна пояснити з точки зору економії мовних ресурсів, що є доволі поширеною тезою серед усіх

користувачів соціальних мереж. Люди з'єднують декілька слів в одне, скорочують означені артиклі, подвійні літери та графеми, замінюють довгі голосні короткими та навпаки.

Зміна способів комунікації завдяки Інтернету суттєво вплинула на наше сприйняття та усвідомлення реальності. Безсумнівно, відчуття повного контролю над своєю віртуальною мовною особистістю має чимало переваг, проте не варто забувати, що найважливіший спосіб комунікації з людьми – реальний.

1.2. Поширення новин та інформації

Соціальні мережі – не просто один зі способів спілкування між людьми. Останніми роками веб-платформи стали потужним інструментом, який впливає на громадську думку та є основним засобом поширення новин та інформації.

На нашу думку, найтривалішою функціональною цінністю арабської медійної комунікації у соціальних мережах (у довгостроковій перспективі) є саме пошук та поширення новин й інформації. Ступінь семіотизації сучасного світу зараз вищий, ніж будь-коли в історії, а тому існує потреба формувати, розуміти та транслювати медіа-реальність, яку можна коротко описати як інфосферу.

Глобальна залежність від соціальних мереж продовжує зростати. Особливо помітним це стало під час пандемії коронавірусу, коли єдиним можливим джерелом міжособової комунікації був Інтернет. Відповідно до звіту Hootsuite за липень 2020 року, глобальне цифрове зростання, після пандемії COVID-19, зросло на 10 відсотків порівняно з липнем 2019 року [8]. Зокрема це відбулось в усіх країнах Близького Сходу та Північної Африки.

Згідно з «Арабським молодіжним опитуванням 2022» [ориг. – Arab Youth Survey 2022 – I. Я.], 65% арабської молоді використовує соціальні мережі як джерело новин, 34% довіряє телебаченню, 32% споживають новини зі звичайних веб-ресурсів і 9% через газети (Див. Рис. Дод. 2). Це змусило урядові установи переосмислити способи передачі важливої інформації суспільству, змістивши функціональний акцент з традиційних ЗМІ на соціальні мережі. Навіть Всесвітня організація охорони здоров'я створила спеціальну спільноту у WhatsApp, аби поширювати офіційні дані за допомогою всього одного ресурсу.

Особливістю соціальних мереж, як новинного ресурсу, є незалежність та правдивість. Звісно, ми не маємо на увазі блогерів, спонсорованих арабськими державами чи куплені джерела, які висвітлюють однобічну інформацію, що є вигідною лише деяким прошаркам суспільства. Питання це є більш обширним і потребує заглиблення з точки зору того, що будь-які новинні спільноти у соціальних мережах можуть поширювати дійсні новини та інформацію, що задовольнятимуть потреби пересічних громадян.

Соціальні мережі дозволяють користувачам поширювати пряму інформацію з перших вуст і створювати реальні онлайн-звіти про події, що відбуваються в арабських країнах. Наприклад 4 серпня 2020 року після вибуху в Бейруті, ліванці саме за допомогою соціальних мереж змогли поділитися зі світом наслідками руйнувань і закликати світ про допомогу, а також мобілізувати свою громаду вдома та за кордоном для допомоги нужденним (Див. Рис. Дод. 6).

Звичайно мережею поширюється не лише критична та перевірена інформація й новини, але й існують спроби дезінформації суспільства та публікація фальсифікованих даних. Єдиним вирішенням такої проблеми, вважаємо, критичне мислення та покращення медіа-грамотності, адже, як

би там не було, Instagram, YouTube, Twitter, Facebook та інші застосунки допомогли залучити ширшу аудиторію міжнародних ЗМІ до продовження поточних розмов про демократію, свободу та права людини для пригнобленого населення. Соціальні мережі змінили світ і продовжують набувати все більшої значимості в розповсюдженні новин, оскільки традиційні медіа-джерела поступаються місцем новим формам цифрової комунікації.

Висновки до першого розділу

Онлайн-комунікація та взаємодія є важливими складниками арабського медійного простору. Користувачі країн Близького Сходу та Північної Африки послуговуються різними веб-платформами для спілкування з іншими, що визначає динаміку розвитку суспільства та культури загалом. Використання діалектів, транслітерації, хештегів та символів набуває особливого значення, оскільки це дає змогу пересічному громадянину стати частиною чогось великого та неосяжного, змінити конфігурацію електронної демократії.

Оскільки арабська мова є однією з найпоширеніших мов у світі, лінгвістичні особливості дискурсу в соціальних мережах, з її використанням у цифровому середовищі, стрімко розвиваються. Проте користувачі, відповідно до цього, можуть стикатися з низкою труднощів, як-от розбіжність діалектів, а відповідно й особливих форм словотворення, що в різних контекстах звучатимуть по-іншому.

Соціальні мережі – це, на нашу думку, інструмент і ресурс, цінність якого в арабській медіа-комунікації складно переоцінити. Instagram, Facebook, Twitter, YouTube та багато інших веб-сайтів не лише спрощують спілкування та сприяють поширенню постулатів свідомості суспільства, а

й безсумнівно є тим цифровим простором, що за лічені секунди інформує будь-кого та будь-коли про важливі події сьогодення.

РОЗДІЛ 2.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК НЕЦЕНЗУРОВАНОГО ДЖЕРЕЛА

2.1 Громадянська журналістика в арабському світі

Будь-який протест чи мітинг у країнах Близького Сходу характеризується чималою кількістю людей, які беруть у ньому участь. Більшість протестувальників – освічені молоді громадяни, які мають доступ до Інтернету та соціальних мереж. Цифрові медіа відіграють першорядну роль в успіху таких «зіткнень», не лише забезпечуючи середовище для організації мітингів і демонстрацій, але й сповіщаючи світ про побоювання, які виникають в арабських країнах. Хоча дехто й сумнівається в ефективності соціальних мереж як рупору громадської думки, все ж не варто відкидати той факт, що саме вони [соціальні мережі – І. Я.] дозволили громадськості формувати колективні дії та брати участь у громадянській журналістиці, одночасно перейнявши на себе функцію визначення традиційних ЗМІ.

Міжнародні ЗМІ, зокрема BBC, CNN, Al Jazeera English та інші всесвітньовідомі телекомпанії використовують публікації в соціальних мережах як першоджерела фотографій і відео, що документують важливі події, які відбуваються в арабських країнах. Користувачі ж, які поширюють такі дописи, стають медіа-комунікантами та активними учасниками діалогу, який нерідко переростає в окремий жанр – громадянську журналістику.

Населення арабських країн здебільшого використовує соціальні мережі, щоб вплинути на розуміння та точку зору громадськості за межами своїх націй, щоб створити глобальну обізнаність про помилки своїх урядів, у той час як традиційні медіа-джерела часто не можуть відобразити події, які вважаються актуальними та важливими.

Використання соціальних мереж у значенні єдиного «журналістського» ресурсу, створило відчуття солідарності серед арабського народу не лише для тих, хто відчував подібне невдоволення у межах своєї країни, але й далеко поза її кордонами. Традиційні ЗМІ, які намагалися завуалювати правдиву інформацію, лише збільшили довіру людей до соціальних мереж, де висвітлювалися реальні події, завдяки безпосередній міжособовій комунікації. Поступово, зі встановленням стабільності, порядку та контролю, веб-платформи стали основним джерелом інформації для суспільства, що зумовило стрімкий розвиток громадянської журналістики.

Після смерті Халеда Саїда та Мухаммеда Буазізі у 2010-му та 2011-му роках відповідно, соціальні мережі стали фундаментальним інклюзивним джерелом інформування громадськості, об'єднання протестувальників і поширення надійних новин серед національної та міжнародної аудиторії.

Здатність користувачів інформувати громадськість і закликати до дій вказує чи не найбільшу важливість соціальних мереж. Збільшення інтерактивності та персоналізації комунікації за допомогою цифрових технологій пододало культурні та політичні розриви задля боротьби з більшим супротивником.

Громадянська журналістика дозволяє населенню, залученому до нових засобів масової інформації, формувати повідомлення, які значною мірою впливають на розуміння та перспективи громадськості навіть за межами арабських країн. Теорія встановлення порядку денного базується на концепції, згідно з якою питання, які висвітлюються в ЗМІ, є темами, які громадськість використовує для отримання інформації та формування власної думки. Ця концепція є прозорою для демократичних урядів, де існують певні свободи і громадяни можуть вільно висловлювати свої думки. Однак у диктаторських країнах громадський порядок денний

встановлюється диктаторами, які беруть на себе функцію контролю над медіа-агенціями. Новинні засоби масової інформації повинні дотримуватися правил, встановлених лідерами, інакше це матиме неабиякі наслідки.

2.2 Роль соціальних мереж під час «Арабської весни»

Комунікація в соціальних мережах відіграла ключову роль в розвитку та поширенні «Арабської весни». Twitter був основним інструментом взаємодії для користувачів та активістів по всьому світу, які надихали один одного до масових протестів (Див. Рис. Дод. 3). Facebook став майданчиком, де люди могли обмінюватися новинами, ідеями, закликами до дії та оновленнями щодо змін в країні (Див. Рис. Дод. 4). YouTube дозволив зафіксувати приклади насильства проти мирних протестувальників та розповсюджувати їх по всьому світу, викликаючи осуд та підтримку міжнародних спільнот.

На роль традиційних засобів масової інформації під час «Арабської весни» також сильно вплинули методи фреймування [4, с. 51]. Фреймування описується як «центральна організуюча ідея для новинного контенту, яка забезпечує контекст і підказує, в чому полягає проблема, шляхом виділення окремого елемента або акцентування на певних мотивах» [14, с. 158]. Традиційні медіа у той час були змушені розглядати проблеми крізь особливу призму цензури, що була створена за наказом уряду. Журналісти в Тунісі, Єгипті та сусідніх арабських країнах повідомляли про протести через соціальні мережі, у зв'язку з їхньою поширеністю та ефективністю, однак традиційні медіа використовували вищезгаданий метод фреймування, з метою зменшити акцент на насильстві подій та не розпалювати ідеї революції. Арабські джерела новин висвітлювали політичні перспективи, а не рамки людських

інтересів, у той час як комунікація в соціальних мережах розвивала громадянську свідомість та дозволяла ламати стереотипи про права та свободи людей. Окрім того, поширення новин через соціальні мережі збільшило обізнаність світової громадськості щодо протестів «Арабської весни» та дозволило волонтерам і кіберактивістам підтримати рух.

Соціальні мережі під час «Арабської весни» виявилися ефективним інструментом й для скерування обговорення громадських питань. Поєднання диктаторських урядів, які перешкоджали поширенню важливих повідомлень для громадськості, упереджених методів формування кадрів, які використовують звичайні засоби масової інформації, і зростаючої потреби в реалістичній інформації та колективних діях проти цензури та репресивних правителів – усе це сприяло передачі повноважень щодо визначення порядку денного від традиційних медіа до соціальних мереж. Здатність цифрових медіа і веб-платформ надавати безліч джерел первинної інформації дозволила сформувати політичні дебати в арабських країнах, керувати революційними форумами для дій і поширювати ідеї по всьому світу для захисту демократичних прав.

На нашу думку, повертаючись до витоків громадянської революції, варто звернутися до передісторії її виникнення. Дехто вважає, що «Арабська весна» готувалася роками, але її безпосереднім приводом була історія, що відбулась з одним чоловіком на ім'я Мухаммед Буазізі, який був молодим купцем у Тунісі. У поліції йому сказали, що він не має права продавати свій товар без хабаря, який він не міг собі дозволити. Після того як губернатор відмовився вислухати його скаргу, він підпалив себе на знак протесту. Спочатку цю подію не висвітлювали в ЗМІ, але відео та фотографії самоспалення поширилися в соціальних мережах, викликавши хвилю невдоволення та відчуття несправедливості у людей. Народ Тунісу повстав, і за допомогою міжнародних хакерів та активістів

їм вдалося зламати захист урядових комп'ютерних мереж та організувати рух з метою повалення правлячого режиму. ЗМІ в сусідніх арабських країнах неохоче висвітлювали події в Тунісі, але величезна підтримка протесту в соціальних мережах не дозволила їм мовчати.

Інша схожа ситуація відбулась з Халедом Саїдом, власником місцевого єгипетського інтернет-кафе. Він зіткнувся з вимаганням з боку місцевих поліцейських і відмовився платити їм за неіснуючі порушення. Це призвело до того, що офіцери напали на Халеда, у результаті чого той помер; а потім збрехали про причину смерті. Коли фотографії та розповіді про цю подію поширювалися Інтернетом, розлючена громадськість як в Єгипті, так і в країнах Близького Сходу усвідомила цінність боротьби за свою свободу. Організація революції розпочалася з моменту створення колективної сторінки на Facebook для вшанування пам'яті Саїда під назвою «Ми всі — Халед Саїд» (Див. Рис. Дод. 5). Демонстрації на площі Тахрір об'єднали єгипетський народ, а соціальні мережі стали рушійною силою та основним засобом комунікації.

У дискусії про те, чи відіграла все-таки медійна комунікація в соціальних мережах вирішальну роль в «Арабській весні» досі є скептики. Одним з таких є Малкольм Гладуелл – відомий канадський журналіст, спікер та автор безлічі доробків про популярні соціальні вища, який написав статтю під назвою «Невеликі зміни» для The New Yorker. У цій статті він окреслює дві причини, чому «про революцію не повідомлять у Твіттері» [7]. Він стверджує, що справжні соціальні зміни викликані «активніями високого ризику», серед яких сидячі протести темношкірих студентів у Грінсборо, штат Північна Кароліна, і бойкот у Монтгомері, організований Мартіном Лютером Кінгом. Активізм високого ризику означає, що активістам є що втрачати, повстаючи, і вони мають міцні зв'язки один з одним. З іншого боку, соціальні мережі призводять до

«слабких зв'язків і низького ризику активності», оскільки люди можуть відчутти, що вони змінюють ситуацію, просто поставивши «лайк» на щось у Facebook або «ретвітнувши» історію [7]. Він зазначає: «Активізм у Facebook досягає успіху не через спонукання людей йти на реальні жертви, а через спонукання їх робити те, що люди роблять, коли вони недостатньо вмотивовані, щоб йти на реальні жертви» [7]. Його другий аргумент полягає в тому, що для того, аби активізм був успішним, потрібна організована ієрархія з правилами та процедурами, які контролюються центральною владою. У соціальних мережах немає головного лідера, тому вони [соціальні мережі – І. Я.] «мають реальні труднощі з досягненням консенсусу та встановленням цілей», що робить їх «схильними до конфліктів і помилок» [7].

Дослідження, проведене Дубайською школою державного управління під назвою «Звіт про арабські соціальні медіа», показує «зростання соціальних мереж в арабському регіоні та зміну тенденцій використання веб-платформ, що зіграли вирішальну роль у мобілізації, розширенні можливостей, формуванні думок і впливі на суспільні зміни» [16]. Було проведено опитування групи єгиптян і тунісців, у яких запитали, для чого вони в основному використовували Facebook під час подій на початку 2011 року. Майже 85% єгиптян і 86% тунісців відповіли, що основними функціями соціальної мережі на той час були: поширення обізнаності у суспільстві та світі, розповсюдження інформації або організація мітингів [16].

Отже, роль медійної комунікації в соціальних мережах під час «Арабської весни» можна оцінювати по-різному. По-перше, на нашу думку, важливим є той факт, що будь-яким суспільно значущим подіям передував сплеск революційних онлайн-розмов. Це допомогло їхньому поширенню за межі міжнародних кордонів. По-друге, оскільки протести

«Арабської весни» були здебільшого ненасильницькими і призвели до усунення кількох авторитетних урядів, можна вбачати у цьому зв'язок із Instagram, Facebook, Twitter і Youtube. Використання соціальних мереж під час революції довело силу народу проти корумпованого уряду.

2.3 Зв'язок медійної комунікації з поширенням терористичних угруповань

Головною причиною зростання агресії та поширення забороненого контенту в Інтернеті вважають анонімність. На нашу думку, це питання є набагато серйознішим. Існує ряд причин, які сприяють прояву агресії в мережі. Жодна з них не є незалежною від одної, хоча деякі переважають в конкретних випадках, але емпіричне дослідження таких випадків практично неможливе, як це не парадоксально, через анонімність. Тому можна лише суб'єктивно оцінювати категорії, що породжують поширення терористичних угруповань та як це пов'язано з комунікацією в Інтернеті. Серед основних причин, на нашу думку, доцільно виділити такі:

- бажання привернути до себе увагу та залучити якомога більше людей, використовуючи владну риторику;
- егоцентризм, замаскований під «соціалізацією», що є наслідком нехтування правилами;
- індивідуалізація контенту в мережі..

Висновки до другого розділу

Соціальні мережі сприяють розвитку та розповсюдженню внутрішньої комунікації, координації, інформуванню та мобілізації масової громадськості. Незважаючи на те, що диктаторські уряди намагалися цензурувати та звести нанівець вплив онлайн-ресурсів, арештовуючи блогерів і звичайних користувачів, що діляться новинами та поширюють актуальні та правдиві дописи, рішучі громадяни знайшли спосіб відновлення доступу, аби залучити до боротьби громадськість. Різні методи обходу урядової цензури включали перехід на комутований доступ до Інтернету, використання VPN-проксі та залучення джерел за межами арабських країн, з метою поширення інформації від імені громадян.

У своїй сукупності, комунікація в соціальних мережах дозволила людям, які відчували силу своїх прав та свобод, змогу вільно взаємодіяти та об'єднуватися заради досягнення спільної мети. Це призвело до масштабних змін у політичному ландшафті багатьох арабських країн та започаткувало нову епоху повсякденної комунікації, де можливостей для зв'язку стає все більше та більше.

РОЗДІЛ 3.
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ПЛАТФОРМА
ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ЗУСИЛЬ В АРАБСЬКОМУ СВІТІ

3.1 Важливість веб-платформ у країнах з обмеженим політичним самовираженням

Оскільки використання Інтернету та мобільних пристроїв в арабському світі продовжує збільшуватись, зростає й важливість поширення політичних наративів у соціумі. Усі процеси, за допомогою яких розробляються, надсилаються, отримуються та репрезентуються повідомлення мають прямий або опосередкований вплив на політику в суспільстві. Відправником і одержувачем може бути журналіст, громадянин, політик чи навіть установа або організація. Спільним фактором у всьому цьому розмаїтті є політичний вплив на сприйняття думок чи поведінки окремих інститутів або суспільства в цілому.

У 2012 році Організація Об'єднаних Націй прийняла резолюцію, згідно з якою свобода в Інтернеті є правом людини. З того часу, у цивілізованих країнах, соціальні мережі є розширенням міцності суспільства, дзеркалом диспропорції у політичній та економічній сферах. Зміни ґрунтуються на вільному доступі до Інтернету та можливості встановлювати власні моральні кордони, що відтворює новий глобальний дискурс онлайн-комунікації.

Багато дослідників стверджують, що використання соціальних мереж для збільшення політичної участі та мобілізації громадськості на місцевому та міжнародному рівнях було фундаментальним поштовхом для реформи арабських урядів [4, с. 78].

На Близькому Сході відсутність свободи преси означає, що люди не можуть отримувати достовірну інформацію, не кажучи вже про аналітичний та інтерпретаційний функціоналізм ЗМІ. Якщо «Арабська весна» є уроком, право на інформацію є життєво важливим для участі в політичному житті та соціально-економічного розвитку країни. Шлях, яким пройшли націоналісти та активісти в Тунісі, Єгипті, Лівії, а також рухи в Бахреїні, Об'єднаних Арабських Еміратах і консервативній Саудівській Аравії, вказує на те, що люди почали використовувати нетрадиційні засоби масової інформації для боротьби з дискримінацією та нерівністю, закладеними в їхніх суспільствах. Араби знають про суворий контроль над інформацією з боку урядової преси, яка регулярно ігнорує пропагування чималої кількості хибних наративів. Тому саме соціальні мережі відіграють щоразу важливішу роль у трансформації активістських рухів в арабському світі.

Веб-платформи змінили спосіб формування політичних поглядів людей. Завдяки великій кількості доступної інформації, люди тепер можуть чітко та виважено приймати рішення, що стосуються, наприклад, передвиборчих кампаній або зчитувати агітаційні листівки крізь призму сталого світосприйняття. Соціальні мережі і надалі використовуються для поширення обізнаності та новин, проте більшість арабських дослідників наполягають на встановленні більш надійних шляхів комунікації, оскільки «соціальні мережі та Інтернет загалом можуть сприяти пригнобленню політичних мас так само сильно, як вони розвивають продемократичний активізм» [9].

Жоден арабська держава чи форма правління не може залишитися захищеною від впливу нових інформаційно-комунікаційних технологій на соціальні та політичні рухи, адже саме онлайн-платформи дали громадянам можливість проводити політичні дискусії та тиснути на уряди,

аби ті змінювались. Соціальні мережі, наприклад, допомогли Тунісу та Єгипту поширити свої повідомлення на Захід і повалити диктаторів, розповсюджуючи дописи про організацію протестів і мітингів. Сирія дещо відрізняється тим, що Башар аль-Асад більш просунутий з точки зору медійної комунікації, ніж були Зін аль-Абідін бен Алі чи Хосні Мубарак, а режим його набагато жорстокіший. Соціальні мережі все ще є надзвичайно важливими в Сирії, оскільки іноземним журналістам фактично заборонений в'їзд до країни, і вони покладаються на висвітлення подій від «громадянських журналістів і міжнародних репортерів, які працюють з джерелами всередині країни».

3.2 Динаміка арабської мережевої комунікації

Онлайн-комунікація не лише змінила функціональний дискурс багатьох сфер життя чималої кількості арабів, але й покращила спосіб взаємодії користувачів із брендами та компаніями. Оскільки споживчий ринок арабського світу зростає, все більше компаній використовують онлайн-рекламу та маркетинг, щоб охопити потрібну цільову аудиторію.

Комунікація в Інтернеті змінила й спосіб доступу арабськомовних користувачів до освіти та знань. Зі зростанням платформ електронного навчання люди тепер мають доступ до широкого спектру освітніх ресурсів арабською мовою. Однак якість і доступність таких може бути неоднаковою. Багато користувачів країн Близького Сходу все ще не мають надійного підключення до Інтернету або цифрових пристроїв, що значно ускладнює поширення просвіти серед суспільства.

Ми вважаємо, що одними з основних факторів, чому соціальні мережі стали своєрідним комунікаційним зсувом є:

- заміна вертикальної системи оповіщення горизонтальною, що означає спрощення поширення інформації у суспільстві;
- ліквідація децентралізації ЗМІ;
- зменшення пропагандистського ефекту традиційних ЗМІ;
- підтримка автономії особистості;
- усунення монополії традиційних медіасистем;
- демократичність спілкування.

Соціальні мережі у контексті арабської медійної комунікації – це не просто інструмент, це важіль створення соціальних смислів. Наприклад хештег #with_the_teacher, запущений у Twitter для підтримки прав учителів у Йорданії в 2019 році, продемонстрував прихильність до етики цифрових комунікацій, незалежно від системи відліку – світської чи релігійної (Див. Рис. Дод. 7). #with_the_teacher став прикладом успішного цифрового протесту та ідеальною моделлю раціонального етичного спілкування. Контент-аналіз показав, що вчителі сформували соціальний важіль, що продемонстрував солідарність і згуртованість, які, можливо, проявлялись несвідомо.

3.3 Вектор функціонального розвитку соціальних мереж у формуванні арабськомовного суспільства

Однією з найважливіших функцій соціальних мереж в арабських країнах за останні декілька років є можливість вільно висловлювати свою думку та поширювати актуальні питання, які стосуються кожного. Кампанії, які почалися та розвинулися як звичайний допис на онлайн-платформах, призвели до змін у правових системах щодо таких питань, як КЖСО (калічення жіночих статевих органів), домашнє насильство, гвалтування, сексуальні домагання та дитячі шлюби. Проте соціальні

мережі не лише дають змогу висловлюватися тим, хто цього потребує, але й є своєрідним порталом у найбільш консервативні арабські держави, наприклад країни Перської затоки, де права людини та свобода навіть досі вважаються двозначною темою. Роками ми були свідками того, як жінки Саудівської Аравії ведуть боротьбу проти системи надмірної чоловічої опіки, що робить нестерпним їхнє життя.

У 2019 році весь світ спостерігав, як 18-річна саудівська біженка Рахаф аль-Кунун втікала з рідної країни, шукаючи притулку в Канаді, побоюючись за своє життя після відмови від ісламу. Втеча Рахаф привернула увагу всього світу завдяки понад півмільйону твітів із хештегом #SaveRahaf (Див. Рис. Дод. 8).

Завдяки широкому розголосу у соціальних мережах була розкрита й інша історія. У 2018 році на YouTube було опубліковано відео, на якому принцеса Латіфа, дочка правителя Дубаю та прем'єр-міністра ОАЕ шейха Мухаммеда бін Рашид Аль Мактума заявила, що її утримують проти її волі. Відео викликало низку міжнародних реакцій у всьому світі, а хештег #FreeLatifa й досі поповнюється чималою кількістю дописів (Див. Рис. Дод. 9).

Незважаючи на значну роль соціальних мереж як каталізатора змін, усе ж онлайн-платформи постійно викликають занепокоєння щодо конфіденційності, захисту даних, державного нагляду, а також попереджають про можливий негативний вплив на психічне здоров'я, особливо для підлітків і молоді. Згідно з нещодавньою публікацією Університету Орегону, близько 90% арабської молоді користуються хоча б однією із соціальних мереж, у порівнянні із загальним населенням світу, де таке використання оцінюється у відсотковому співвідношенні один до шести [15]. Проте така популярність інколи ставить під загрозу свободу вираження думок онлайн. Активісти, журналісти та впливові особи, що

активно відстоювали свою громадянську позицію в соціальних мережах, в ряді арабських країн не лише перебувають за ґратами, але деякі навіть втратили життя через поширення дописів, зміст яких не збігався з поглядами тогочасного уряду. Лише в Іраці у 2020 році застрелили двох антиурядових активістів, чиї публікації вважалися «небезпечними» для суспільства. А в 2018 році, у Багдаді, застрелили Instagram-інфлюенсера із майже 3 мільйонами підписників за порушення суспільних норм.

З такою кількістю змінних для розуміння ролі та впливу соціальних мереж на арабське суспільство варто усвідомити одне – онлайн-платформи постійно змінюються та розвиваються, аби задовольнити потреби користувачів усіх соціальних та вікових груп і відкрити більше нових можливостей і змін.

Висновки до третього розділу

Онлайн-комунікація арабськомовних користувачів є складною темою, яка доволі швидко розвивається, і має вплив не лише на мову, але й на культуру, ідентичність, політику та торгівлю. Розуміючи унікальні характеристики арабського веб-спілкування, а також виклики та можливості, яке воно створює, ми можемо краще взаємодіяти з цією динамічною та різноманітною спільнотою.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження функціональної динаміки арабської медійної комунікації в соціальних мережах можна зробити такі висновки:

1. Соціальні мережі є важливим каналом комунікації для арабськомовної аудиторії, що відображається у широкому поширенні віртуальних спільнот та платформ для обговорення різних тем.
2. Онлайн-інструменти, які використовуються для передачі інформації в Інтернеті, у соціальних мережах включають у себе відео, фото, текстові повідомлення та мультимедійні формати.
3. Арабськомовні соціальні мережі є відображенням суспільного життя арабського народу, які транслюють соціальні, культурні та політичні дискусії, а також спільноти, що спільно вирішують різноманітні проблеми.
4. Дослідження функціональної динаміки арабської медійної комунікації в соціальних мережах є важливим для розуміння сучасних тенденцій у медійному просторі арабського світу, а також для розробки ефективних комунікаційних стратегій та інструментів у цьому контексті.
5. Напрямки подальших досліджень можуть включати розширення обсягу дослідження на інші мовні контексти та соціальні мережі, а також використання новітніх методів та технологій для аналізу великої кількості даних, що генеруються в соціальних мережах.

На нашу думку, наука медійних комунікацій наразі є галуззю гуманітарних наук, що найбільш динамічно розвивається, а проблема лінгвістичних та семіотичних аспектів арабської комунікації в соціальних

мережах є одним із найпотужніших та найцікавіших її напрямків. Розширення та науково-дидактичний потенціал веб-платформ помітний в багатьох сферах арабського суспільного життя: освітній, політичній, соціальній тощо.

Загалом, онлайн-спілкування арабськомовних користувачів є складною та багатогранною темою, на яку впливають різноманітні культурні, мовні та технологічні фактори. Розуміючи унікальні характеристики арабської медійної комунікації, ми можемо краще оцінити багатство та різноманітність культури та суспільства країн Близького Сходу та взаємодіяти з цією спільнотою.

Соціальні мережі також є ринковим носієм знань та інформації. Саме тут постійно відбуваються важливі цивілізаційні процеси, які підлягають науковому опису та дослідженню. Через функціональну динаміку розвитку вони [процеси – І. Я.] вимагають одночасного запису, аналізу та пояснення. Таким чином, комунікаційні дослідження є природним освітнім і пізнавальним доповненням до загального суспільного дискурсу, який базується на знаннях та інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бовсунівський П. Особливості формування політичних систем та тенденцій політичного розвитку держав арабського світу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Вип. 111(1). 2012. С. 77–84.
2. Рибалкін В. С. Соціокультурний контекст арабомовної лінгвістичної традиції. *Енциклопедія*. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана. 2000.
3. Al-Jarf R. Arab preference for foreign words over Arabic equivalents. *ALATOO Academic Studies*, 1. 2016. P. 158-162.
4. Bebawi S. Bossio D. Social Media and The Politics of Reportage: The Arab Spring. Palgrave Macmillan. 2014. 153 p.
5. Boyd D. The role of networked publics in teenage social life. *Youth, Identity, and Digital Media*. Cambridge, 2008. P. 119–42.
6. Chelghoum A. Social network sites and Arabic diglossia between threatening modern Standard Arabic and strengthening Colloquial Arabic. *International Journal of Language and Linguistics* 5(3-1). 2017. P. 36-43.
7. Gladwell M. Small changes. *The New Yorker*. 2010. URL: <https://www.newyorker.com/magazine/2010/10/04/small-change-malcolm-gladwell>
8. Global 2020: July Global Statshot. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2020-july-global-statshot>
9. Jacobs K. Culture Clash or Cultural Compatibility: Understanding Culture. Chicago, 2020.
10. Khedher M., Abandah G., Al-Anati W., Ababneh S., Zghoul A., Hattab M. Effect of topic on the Arabic language used on social networks and mobile phone communications. 2015.
11. Muna F. The Arab Executive, St. Martin's Press. New York, 1980.

12. Neumann R., Guggenheim L., Jang S., Bae S. The Dynamics of Public Attention: Agenda-Setting Theory Meets Big Data. *Journal of Communication*, Volume 64, Issue 2. 2014. P. 193–214. URL: <https://academic.oup.com/joc/article-abstract/64/2/193/4086099?redirectedFrom=fulltext&login=false>
13. Sokołowski M. Nowe media i wyzwania społeczności. Toruń, 2013. 370 p.
14. Tankard J., Hendrickson L., Silberman J., Bliss K., Ghanem S. Media frames: Approaches to conceptualization and measurement. 1991. 183 p.
15. University of Oregon Research. URL: <https://www.uoregon.edu>
16. URL: <http://www.dsg.ae/DubaiSchoolofGovernment.aspx>

ДОДАТКИ

Mourid Barghouti

Dec 31, 2016 · 🌐

السنة "الجديدة" الوحيدة هي 25 يناير 2011 / كل
السنوات بعدها "قديمة"

The only "new" year was 25 January 2011.
All the following years are "old"

[#25Jan](#) [#NewYearsEve](#) [#revolution](#)

Рис. 1

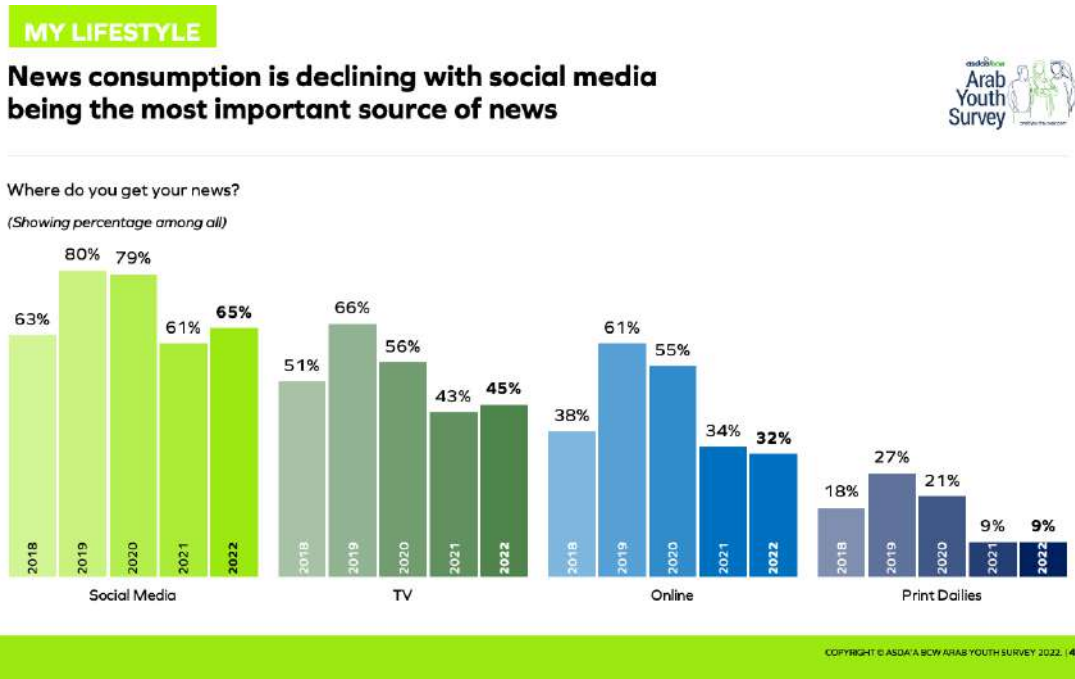

Рис. 2

 @alHattlan سليمان الهتلان · 30 Dec 2011
#2011in4words the great **#ArabSpring**

  2

 @Maqaba14 الاعلام المقايي · 30 Dec 2011 **#bahrain #Arabspring**

مقابلة - فيديو لقمع المسيرة وصمود الشباب امام نيرات المرتزقة

 VD #bahrain لبيك يا وطني - قوبلت بقمع السلطة - مقابلة البحرين-مقابلة-30/12/2011م - نلبية لدعوة إئتلاف شباب 14 فبراير خرجت مسيرة لبيك يا وطني لكن قوبلت بالقمع من بداية انطلاقها - فمن يحمل راية الوطن... يتم اطلاق عليه
youtube.com

 Tom Clements @TomtheSage · 30 Dec 2011
The revolution will not be televised, I think the **#ArabSpring** has proved that it almost certainly will. Sorry Gil Scott-Heron.

 Neale Foulds @nealefoulds · 30 Dec 2011
Feel free to subscribe to my ME/**#ArabSpring** list for the best follows in **#Libya**, **#Egypt**, **#Syria** & elsewhere :) twitter.com/#!/nealefoulds...

 Leen Ammouri @leenammouri · 30 Dec 2011
How An Imaginary Utopian Middle Eastern Future Would Hurt **#US Trade** (slate.me/s7iB3C) **#MiddleEast #ArabSpring #Economy #Arms #Weapons**

Рис. 3

Рис. 4

Рис. 5

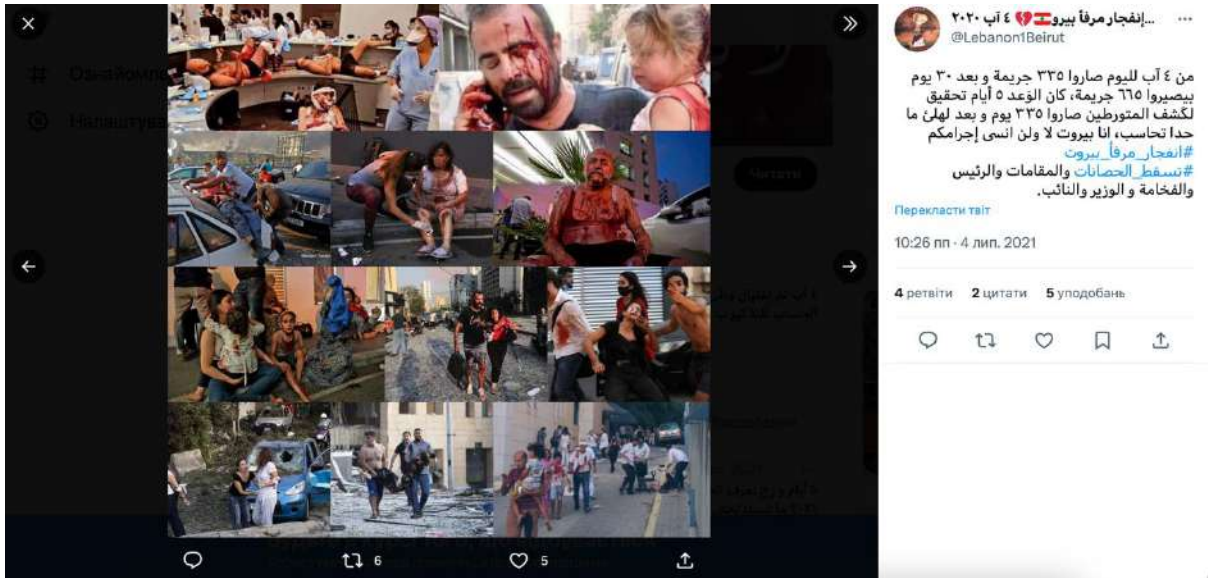

Рис. 6

Рис. 7

Рис. 8

Рис. 9